

תצפית זני חמניות – תחנת יאיר 2007/8

מעין פלוס קטרון, קרן אלבו, אבי אושרוביץ - מו"פ ערבה תיכונה וצפונית
יאיר נשרי, איתן שלמה - שה"מ, משרד החקלאות

תקציר

בתצפית זנים שנערך בתחנת יאיר בעונת 2007/8 נבדקו שבעה עשר זני חמניות חדשים. הגידול נעשה בשטח פתוח בתנאי אורך יום טבעיים ויום ארוך של 16 שעות אור, בשלושה מזרעים 7/9/07, 30/11/07 ו- 9/1/08. מתוצאות התצפית עולה כי הזנים הכתומים גילית 8 של חברת הזרע, 911 של חברת אגרידרה ואשלים של חברת ג'נסיס הנם בעלי פוטנציאל לגידול מסחרי בערבה. מומלץ לבדוק זנים אלו בעונת הגידול הבאה במסגרת של משקי מודל במושבי הערבה פארן, עידן, צופר וחצבה.

מבוא

גידול חמניות לפרחים בערבה הינו גידול ותיק בהיקף של כ- 550 דונם. בזנים מסוימים כמו סאנריץ' יש צורך להאריך את היום בחורף ע"י תאורה מלאכותית כדי לקבל גבעולים ארוכים מספיק לשיווק. השימוש בתאורה בחורף מגדיל את הוצאות היצור ומפחית מרווחיות הגידול ולכן חשוב לחפש ולבדוק זנים חדשים של מטפחים שונים בעלי מופע דומה (צורה, צבע, גודל ראש) לזן סאנריץ' אשר יגיעו לגובה טוב ללא תוספת הארה. בנוסף, מטפחים אף זנים חדשים בעלי מופע שונה - צבע, פרח מלא, עלווה ועוד. במטרה להכיר את פוטנציאל היבול ואיכות הפרח של זנים חדשים, הועמדה בעונת 2007/8 תצפית זני חמניות בתחנת יאיר.

שיטות וחומרים

בתצפית זנים שנערכה בתחנת יאיר נבדקו 17 זני חמניות חדשים שסופקו ע"י חברות הזרעים הזרע, זרעים גדרה, אורליאנסקי, ג'נסיס ומו"פ ערבה דרומית. במהלך עונת 2007/8 נזרעו מכל זן שלושה מזרעים (טבלה 1). הזריעה נעשתה בשטח פתוח בקרקע מקומית בעומד סופי של 80 זרעים למ"ר. חצי מהשטח הואר בנורות ליבון 100 ואט בהצבה 3x3 מ' וחצי מהשטח ללא תאורה (ביקורת). עונה זו החלה בטמפרטורות גבוהות מהממוצע הרב שנתי אך בחודש ינואר צנחו הטמפרטורות וסבלנו מקרה. הדבר בא לידי ביטוי במזרע השלישי (01/09/08) כאשר בחלק מהזנים נפגעו הנבטים.

טבלה 1: מועדי זריעה, תאריכי התחלת תאורה ותאריכי קטיף

מועד זריעה			
1	2	3	
07/09/07	28/11/07	9/1/08	תאריך זריעה
11/09/07	05/11/07	22/01/08	תחילת הארה
28/09/07	28/11/07	28/02/08	סיום הארה
14/10/07	24/12/08	30/03/08	תאריכי קטיף
18/10/07	30/12/08	05/04/08	
25/10/07	05/01/08	10/04/08	
30/10/07	15/01/08	28/04/08	
	25/01/08		

תוצאות

להלן תיאור הזנים:

ג'אפה (הזרע) - צבע כתום, פרח יפה בעל 2 דורים של עלי כותרת. מגיע לגובה טוב גם ללא תוספת הארה. זן אפיל פרח כשבועיים לאחר הזנים הבכירים. בתצפית חיי מדף הפיל ראש לאחר כעשרה ימים העלווה נשארה במצב טוב שבועיים.

119 (אגריזרה) - צבע כתום עם נטייה לגוון צהוב הגוון הצהוב מתחזק בשלב של פתיחה מלאה של התפרחת. פתיחה מעט לא רגולרית. מגיע לגובה טוב גם ללא תוספת הארה. זן בכיר.

טוסקה (אורליאנסקי) - תואם סאנריצי בצבע ובצורה. הפרח לא הגיע לגובה טוב ללא תוספת הארה. התאפיין בראשים קטנים. לא אחיד בגודל הפרחים. בכירות בינונית. לא נראתה הפלת ראש בתצפית חיי מדף העלווה התחילה להתעייף לאחר 10 ימים.

טורמנדין (אורליאנסקי) - צבע כתום טוב. תפרחת בעלת 2 דורים. בכירות בינונית. בתצפית חיי מדף לאחר 5 ימים העלווה החלה להתעייף.

גילית 8 (הזרע) - צבע כתום יפה. 1.5-2 דורים, קיימת אי רגולריות בפריחה. עלי כותרת ארוכים מעט. מגיע לגובה טוב גם ללא תאורה. בכיר. בתצפית חיי מדף נראו החמות בחלק מהתפרחות. יש לחזור על התצפית שוב. **910 (אגריזרה)** - צבע כתום יפה. תפרחת בעלת 2 דורים. ללא תאורה בחודשי החורף הגיע לגובה של 90 ס"מ. בכיר. ללא תאורה נראו תפרחות משניות. לא נערכה תצפית חיי מדף.

אשלים 21 (ג'נסיס) - צבע כתום חזק. לפרח 2 דורים. עלי כותרת חזקים. מופע דומה לסאנריצי. ראשי הפרחים קטנים. בכירות בינונית. בתצפית חיי מדף לאחר כשבוע החלה החמה בתפרחות ואף העלווה נפגעה.

אשלים 55 (ג'נסיס) - צבע כתום חזק. לפרח 2 דורים. עלי כותרת חזקים. מופע דומה לסאנריצי. ראשי הפרחים קטנים. בכירות בינונית. כעשרה ימים אחרי קטיף העלווה התעייפה.

סאנריצי חדש (טאקי) - צבע כתום. אחיד מאוד. תפרחת בעלת 2 דורים. דורש הארה בתקופת החורף ללא הארה הגיע לגובה של 80 ס"מ. בכירות בינונית.

469 (אגריזרה) - צבע כתום מעט בהיר. תפרחת בעלת 2 דורים. בתקופת החורף נטייה ליצירת פקעים משניים. בכירות בינונית. העלווה החלה להתעייף לאחר 5 ימים בתצפית חיי מדף.

911 (אגריזרה) - צבע כתום טוב. תפרחת בעלת 1.5-2 דורים. בתצפית חיי מדף נראה טוב.

זוהר (ג'נסיס) - צבע כתום טוב. תפרחת בעלת 1.5-2 דורים. ראשים קטנים מאוד. נראה כי דורש תוספת הארה בחודשי החורף. בתצפית חיי מדף נראה טוב.

לימון (מו"פ ערבה דרומית) - צבע צהוב בהיר לימוני מרכז כהה. תפרחת בעלת שני דורים. הפרח מגיע לגובה טוב גם ללא תוספת הארה.

רינגו (מו"פ ערבה דרומית) - צבע מגוון חום צהוב. תפרחת בעלת שני דורים. הגיוון לא אחיד.

859 (אגריזרה) - פרח מלא בצבע צהוב. אין אחידות במופע.

קורונה (מו"פ ערבה דרומית) - פרח מלא בצבע כתום מרכז בהיר. לא אחיד בחלק מהפרחים נראתה יצירת זרעים.

טבלה 2: מדדי האיכות של הזנים הצהובים במזרעים השונים

קוטר פרח (מ"ס)	קוטר גבעול (מ"ס)	משקל (גרם)		פרקים (מספר)		אורך כולל (מ"ס)		תאריך זריעה	חברת זרעים	הזן		
											תוספת הארה	
עם ללא	עם ללא	עם ללא	עם ללא	עם ללא	עם ללא	עם ללא	עם ללא					
4.1	5.1	0.61	0.72	0.21	0.30	22	22	138	147	7/9/07	אגרידרה	460
6.8	6.5	1.34	1.48	0.80	0.80	25	23	183	191	28/11/07		
5.3	5.2	1.01	1.14			22	20	141	138	9/1/08		
4.2	5.1	0.69	0.84	0.28	0.41	23	20	111	115	7/9/07	אגרידרה	859
3.9	4.7	1.12	1.20	0.72	0.80	19	22	126	140	28/11/07		
4.9	4.2	1.06	1.04			23	20	124	110	9/1/08		
6.3	5.2	0.87	0.73	0.46	0.33	26	26	117	130	7/9/07	אגרידרה	910
4.2	5.0	1.10	1.20	0.38	0.80	13	24	102	149	28/11/07		
5.0	5.5	1.16	1.21			19	23	101	119	9/1/08		
4.1	3.8	0.72	0.56	0.29	0.21	23	20	128	120	7/9/07	אגרידרה	911
4.1	4.1	1.05	1.16	0.32	0.78	12	24	94	149	28/11/07		
4.1	4.3	1.00	1.00			17	22	101	121	9/1/08		
4.1	3.9	0.83	0.57	0.26	0.32	18	22	120	121	7/9/07	ג'ניסיס	21
3.1	4.5	0.87	1.21	0.32	0.80	12	27	84	139	28/11/07		
	4.4		1.09				23		110	9/1/08		
5.9	4.4	0.77	0.64	0.43	0.26	25	24	195	134	7/9/07	ג'ניסיס	55
4.1	4.4	0.95	1.10	0.34	0.80	11	26	86	146	28/11/07		
4.1	4.4	0.99	0.97			16	22	95	121	9/1/08		
5.0	5.5	0.64	0.77	0.30	0.35	23	19	157	152	7/9/07	הזרע	ג'אפה
5.7	5.1	1.14	1.22	0.80	0.80	22	18	185	180	28/11/07		
5.3	5.1	1.00	1.00			22	17	151	153	9/1/08		
6.0	5.0	0.83	0.58	0.45	0.27	20	20	141	156	7/9/07	הזרע	גילית 8
6.0	5.0	1.65	1.17	0.80	0.80	25	19	174	180	28/11/07		
6.0	7.0	1.33	1.59			22	18	138	150	9/1/08		
4.3	4.5	0.67	0.69	0.27	0.31	24	23	118	131	7/9/07	ג'ניסיס	זוהר
3.8	4.1	1.00	1.00	0.32	0.80	12	25	95	142	28/11/07		
3.9	4.2	1.00	1.00			17	23	100	120	9/1/08		
4.5	5.0	0.63	0.72	0.24	0.32	24	27	115	145	7/9/07	אורליאנסקי	טוסקה
4.3	4.8	1.03	1.26	0.56	0.80	15	26	96	141	28/11/07		
4.9	5.9	1.22	1.24			19	22	99	114	9/1/08		
5.0	5.3	0.65	0.68	0.28	0.32	24	25	148	153	7/9/07	אורליאנסקי	טורמנדין
5.1	5.5	1.05	1.15	0.80	0.80	23	26	155	172	28/11/07		
5.2	5.0	1.00	1.07			24	24	147	142	9/1/08		
	4.3		0.61		0.25		27		142	7/9/07	מו"פ ערבה	לימון
4.5	5.0	1.00	1.18	0.80	0.88	25	26	161	191	28/11/07	דרומית	
3.5	4.4	0.66	0.66	0.18	0.32	16	22	92	131	7/9/07	מו"פ ערבה	קורונה
3.7	4.1	1.07	1.16	0.80	0.86	19	21	116	128	28/11/07	דרומית	
5.3	5.6	0.71	0.83	0.34	0.40	23	19	117	145	7/9/07	מו"פ ערבה	רינגו
5.5	6.1	1.26	1.27	0.80	0.88	19	20	155	164	28/11/07	דרומית	
4.5	5.0	0.98	1.01			18	23	116	124	9/1/08	טאקי	SANRICH
6.7	5.0	1.43	1.13			15	21	103	124	9/1/08	טאקי	SANRICH GOLD

מתוצאות התצפית (טבלה 2) עולה כי הזנים הצהובים גילית 8 (הזרע), 911 (אגרידרה) ואשלים (גינסיס) הנם בעלי פוטנציאל לגידול מסחרי בערבה. מומלץ לבדקם בעונה הגידול הבאה במסגרת של משקי מודל במושבי הערבה פארן, עידן, צופר וחצבה.

יש לציין כי חלק מהזנים נמצאים בשלבי פיתוח ולכן לא תמיד הם יציבים בתכונותיהם במזרעים ובעונות השונות. לדוגמא, נושא אפילות ובכירות יכול להיות קיצוני בזנים מסוימים כך שזן בכיר יחסית בקיץ עלול להיות אפיל יחסית בחורף (לא ישמור על הבכירות). בבחירת הזן כדאי לנהוג בזהירות ולבצע מזרעי בדיקה בכמויות קטנות על מנת ללמוד את התנהגות הזן החדש במקביל לזנים המסחריים בשלב זה מומלץ להמשיך ולגדל את הזנים המוכרים והמתאימים לערבה.

תודות

לחברות הזרעים והמטפחים אגרידרה, אורליאנסקי, גינסיס, הזרע, ומו"פ ערבה דרומית, על שיתוף הפעולה.